

Meine Aed

G
MM
BER
G

Uwage afnad!

Ummugi on moodne hügieenia tundnud ära wärske õhu tähtsuse inimestele. Ohuwanne ei wõeta nüüd ainult „terwisefanaatikute“ wäikesel ringi poolt, waid juurema osa kultiveeritud rahwaste poolt juwel ja mitmeti isegi talwel. „Afnad lahti“ on arstide nõue mitte ainult päewaks, waid mis weel tähtsam, öösetks, jest enam kui kolmandiku elust saadab inimene mööda woodis ja magamistoas. Muidugi peab hoiduma tuuletõmbe ja afnale liig lähedase magamise eest, et wältida külmetusi. Ka ei pea algama „magamisega lahtrise afna juures“ juust kõige waljemal talwel.

Wanas testamendis jutustatakse meile prohwetist, et ta hoidis oma afna lahti. Muidugi ei teinud ta seda siin terwislikul põhjusel. Ja siiski on see asjaolu meile väga õpetuslik, olgugi et tänapäew paljud heameelega ei taha kuulda juutidest.

Juutide wangistusajal Baabelis olid üffitud neist tõusnud meedlaste ja perslaste riigis suurde ausse. Nii Daniel, keda Nebukatdnetšar tegi würs-tiks. See äratas paganlikkude maawalitsejate ja würs-tide kadeduse. Nemad muretšid seaduse, mille järele igaüks, kes kolmekümne päewa jookšul palub midagi mõnelt jumalalt wõi inimeselt peale kuningas, peab wisatama metsikute lõwide ette. See seadus pidi olema sihitud Danieli wastu, kes ustayana õigele usule igapäew juhtis oma palwed Zehoowa poole. Temašt öeldakse: tema afnad olid lahti ülemises toas Jerusalemma poole ja kolm korda päewas heitis ta põlwili maha, ja luges, ja kiitis oma Jumalat... Minult wastumeelselt kuningas, kes armastas Danieli ja pidas temašt lugu, kirjutas alla sellele seadusettepanekule. Peagi näitšid würs-tid Danielile tema palwete pärast Jumala wastu ja teda wijati lõwide koopasše. Kuud lõwid ei teinud temale midagi ja kuningas, tundes Jumala wõimu, lasi Danieli tõmmata wälja ja wisata oma waenlased kogu nende perekondadega ahnete lõwide ette. Sellešt näeme, kuidas Daniel seisis Jumala erilise kaitše all. Kui küsime endilt, millešt see küll tuli, siis wastušt sellele wõime lugeda näilijelt täiesti tähtsusetu lausekesešt: „Ta afnad olid lahti Jerusalemma poole“.

Wanaaja jumalarahwale oli Jerusalemi kesk-punktiš. Seal seisis tempel, seal oli koht, kus teeniti Jumalat erilisel wiisil lähedalt, kus ohwerdati temale, kus paluti teda. Maapaos paganate seas

elades ei juhtinud prohwet palwetades ainult oma mõtteid kodumaa poole, waid hoidis oma toa afna lahti selles suunas ja pööras palwetamisel oma teha ja näo kauguses olewa templi poole. Selle afna kaudu tuli temale walgus õigest Jumalalt, kelle pühapaik oli Jerusalemas. Daniel täis igatjušt waatas selle afna kaudu kõrge linna poole. Ta hoolitšes selle eest, et aken seisis alati lahti ja et seda ei tõugatud kinni. Need awatud afnad olid alaline kihutus jääda ustayaks oma isade jumalale ja usust täita teadlikult oma kohust.

Tema afnad olid lahti Jerusalemma poole. Milline jügaw, mitmekordne mõte meie jaoks on selles lauses! Ka meie, inimesed, kes meie tahame ja peame olema kristlased, tahakšime alati hoida lahti oma seesmise inimese aken et walgus, usu-walgus wõiks woolata sisse. Meie, inimesed, oleme walgusnäljased nagu taimed, mitte ainult kehaga waid ka waimuga. Meie tahame äratundmist ja walgušt wiimsete sündmuste, meie olemasolu ja kogu maailma küsimuste üle. Kristus on maailma walgus. „Afnad lahti!“ Laske usuwalgus sisse, üles, jest teie olete walguše lapšed! Uwage oma silmad õige äratundmise walgušele Jumala pühas sõnas. Hoidke afnad lahti Jerusalemma poole, mis on seal ülewal, lumastatute igawešes kodus. Seal woolab igapäewasusšesse usuwalgus ja õndsakštegew äratundmine ja teie töö, olgu ta ka kui wäike ja tähtsusetu, omab selles walgušes wäärtuse igawiku jaoks.

Daniel juhtis päewpäewalt oma pilgu selle afna läbi Jerusalemma poole. See oli tema igatšuse linn. „Siin pole meil jäädawat linna, waid meie oštšime tulewast.“ Meie oleme sanuti maapaos, Babiiloni kesk. Pilt jaspismüüridega linnale wõib korraladada meie elureiži; määrata meie igapäewast rändamist. Waadatem kõike õigest waate punktišt!

Lahtised afnad Jerusalemma poole! Afnad wõiwad sulguda igapäewaste tormide, töö, perekonna-elumurede pärast, haiguste, walude, pettumuste, pahanduste, kõige pealt aga meie kirgede ja pattude läbi, tõe, nagu see leidub meil kirjutatud Jumala Sõnas, wastu wõitlemise läbi. Sellepärast kostab meile hüüd: uwage afnad Jerusalemma poole! kui walguše lapšed, kui päewa lapšed!

Dr. Heinrich Rieff.

Meie Aeg

2. aastakäit.

Vidage aega kalliks!

Nr. 8.

Jeesus Kristus — suur küsimus.

Kui kord furnamoodil kaotavad kõik teised küsimused oma huvi ja muutuvad ükskõiksaks, siis suureneb ja saab sulle ikka tõsisemaks see küsimus, võimsamaks, ületab kõik maise, astub sinu hinge ette ja kord viimisel päeval jääb vaid see küsimus ja sinu vastus sellele otjustab kogu sinu heakäeläigu ja häda üle, sest „ühegi muu sees ei ole õnnistust, sest ühtegi muud nime ei ole taeva all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks saama.“ (Apostl. teg. 4, 12.) Nii kirjutab professor Vetter oma brošüüris „Mis arvad sina Kristusest?“ (lkf. 1.)

Seda äratundmist ei võideta fooliaegse usuõpetuse läbi, vaid teatud kogemuste läbi pärasõises elus. Koolist teatakse teatavasti et see Jeesus elas 1900 aasta eest, et tema läbi tõusis juudi rahvas suurem usuline äratus ja et ta kannatas ristijurma. Tema jängrid kandis tema õpetuse välja teiste rahvaste juure ja sel viisil tekkis kristlik usk. Koolis õpiti tundma Jeesuse elulugu, kuuldi tema imetegudest ja pidi kuupima pähe mõndagi tema ütlustest. Koolist väljaastumisega lahkab ka usuõpetus. Minnakse küll kiriku, et kuulata jutlust, Jeesus jääb mälestusesse, aga harilikult siiski ei nõuta rikastumist tundmisest tema isiku, ülesande ja tema juhete üle inimestele. Milles seisab see? Üldises õpetuses ei panda tähele õpetust pühakirjast, osalt, et ei tunta seda, osalt, et üldse seistakse ükskõikselt usu küsimuste vastu. Pühakirja Kristus on oluliselt teine kui usuõpetuslik Kristus. Pühakirja Kristus viib meid hoopis teises suhtes enese ja Jumala juurde. Tema läbi saab meile täiesti selgeks vastutus, mida meie tunneme oma südametunnistuses Jumala vastu. Sellest vastutusest ei või vabastada meid keegi, nii maa peal kui ka taevast. Selle artikli ülesanne on valgustada Kristuse jumaliku jaadust.

Jeesus Kristus, maailma looja.

Kui räägitakse Kristusest, kui maailma loojast, siis satutakse vastollu kristliku usutunnistuse esimese artikliga, mis kuulub: „Mina usun Jumala Isa, kõigevägevama taeva ja maa looja sisse.“ Ka

on kirjutatud esimese Moosese raamatu esimeses salmis: „Alguses lõi Jumal taeva ja maa,“ mis kõige pealt lauseb sama vähe tunda Kristust kui loojat. Pühakirja lugemisel mõistetakse, et seda peab võtma kui juurt terwikut, mille üksikuid tekste ei tohi kiskuda koostisest. Mis ühes kohas pole küllalt selge, valgustatakse teise läbi. Nii heidab ka Uus-Testament enam valgust meie küsimusele. Kirjas Kolossuse rahvale kirjutab apostel Paulus järgmiselt: „Tema (Kristus) on nägemata Jumala täis kujud, kes enne kõik looma on jündinud. Sest tema läbi on kõik loodud, mis taevaste sees ja mis maa peal on, mis nähtav ja nägemata on, olgu aujärjed, olgu valitijad, olgu viirstiriigid, olgu wallad; kõik on tema läbi ja temale loodud. Ka tema on enne kõiki ja kõik loomad seisavad tema sees ühes.“ (Peat. 1, 15—17.) Nendeist sõnadeist nähtub, et Jeesus Kristus tegelikult kaasa tegutses maailma loomisel.

Kui nüüd jügavamalt mõeldakse järele nende sõnade üle, siis ei või viibida ainult Kristuse sündimise juures — 19. sajandi eest Betlemmas; sest kui tema läbi on loodud kõik nähtav ja nägemata ja tema läbi peetakse olemasolemisel kogu maailm, siis võib vaadelda tema inimeseksjaamist kui tema igawese olemasolu katkestamist. Seda tõendab ka prohvet Mika väljendus: „Sinust (Betlehem) peab mulle välja tulma see, kes peab valitseja olema Israelis; ja tema väljaminemised on wanast igawekest ajast olund.“ (Peat. 5, 1.) Kristusel kui loojal on õigus inimeste vastu ja ta võib võtta neid kord aruandmisele. Sellepärast pole meile ükskõikne, kas meie ise tegutseme tema isikuga, või meie peame jätina jeda kirikuõpetajate ja jutlustajate hooleks. „Sest meie peame kõik avalikuks saama Kristuse kohtujärje ees, et igaüks peab jeda mööda saama, kui tema ihus on teinud, olgu see hea ehk kuri.“ (2. Kor. 5, 10.) Kahtlusteta tähendab see, et iga inimene on vastutav iseene eest.

See südamlik oluford Jumala Isa ja Poja vahel, nagu mainitud ülal, tuleb veel otjustavamalt väljendusele Ebrea kirjas ja lauseb meid mõista

Kristuse kõikvõimu. Seal on: „Ta (Kristus) on tema au paistus ja tema (Jumala) olemise märk.“ „Kelle (Kristuse) läbi tema ka maailma on teinud.“ „Tema kannab kõik oma vägewa sõnaga, pärast jeda, kui tema sai meie pattude puhastamise iseeneje läbi teinud, on ta istunud juure au (Jumala) parema käele üleval kõrges. Ta ta on saanud jeda ülemaks kui inglid, mida palju kallima nime tema on pärinud kui nemad. Sest missuguse ingli vastu on ta iial ütelnud: Sina oled minu Poeg, täna olen ma sind jümmitanud? Ta (kelle vastu oleks ta) taas (ütelnud): Ma tahan temale iaks olla, ja ta peab mulle Pojaks olema?“ (Ebrea 1. Albrecht.)

Jumal Isa ja Jumal Poeg, see on jumalik saladus, mis ilmutatakse pühakirja läbi.

Jeesus Kristus, maailma lunastaja.

Kristliku usutunnistuse teises artiklis on: „Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on jaadud Pühast Waimust, ilmale toodud neitsijst Maarlast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surunud, mahamaetud (meie pattude pärast), alla läinud põrguhauda, kolmandamal päeval jälle üles tõusnud surnuist (meie lunastuse pärast), üles läinud taewa, istub Jumala, oma Isa, paremal käel (kui ainuke meie eestkostja).“ Jeesus, Sõna sai lihaks, ja võttis kui ühes majas meie sees elada, ja meie nägime tema au, kui Isast ainusündinud Poja au, täis armu ja tött.“ (Joh. 1, 14.) Selle järele pole Jeesus Kristus ainult looja, vaid ka maailma lunastaja. Minult looja võis aidata efsinud olewusi, kes läksid hukatusesse kurja efsitamise läbi. Kristus tuli maa peale, elas meie elu ja teda kiusati samuti nagu meid, kuid tema jäi võitjaks igas kiusatuses. Nii kuulutab ka Peetrus Jeruusalemmas juurele hulgalolevatele ja paganatele, et „ei ühegi muu sees ep ole õnnistust“ ja ka „ühtegi muud nime taewa all pole inimestele antud,“ milles nad võinwad kui minu läbi.“ (Joh. 14, 6.)

Selle äratundmisega ükfinda pole veel aidatud inimest ja jelle jumaliku õnnistuste enese läbi pole veel päästetud üksik inimene. Eneselunastamine patust pole võimalik ei teadusteomandamise ega kaswatuspüüete läbi; sest „otsekui ühe inimese läbi patt on maalima sisse tulnud ja patu läbi surm; nõnda on ka surm kõikide inimeste sisse läbi läinud, sest et nemad kõik on pattu teinud.“ (Rooma r. 5, 12.) Patt tähendab aga tahte nõrgenemist ja jumaliku kuu häwitamist inimeses. Seepärast peab tulema appi inimesele jõud wäljaspoolt, nimelt Jumala jõud ewangeeliumis. Kui sagedasti ei tunta oma enese nõrkust wõitluses kurja vastu! Kui sagedasti paneme tähele, et meie tahtsime teha head ja siiski on olnud ülemvõim kurjal. Selles wõimetuses leiawad endid kõik inimesed ja isegi Pau-

lus pidi hüüdma, waatamata oma suurtele teadmistele ja wagadusele: „Oh mind wiletjat inimest! Kes peastab mind sellefinatse surma ihust?“ (Rooma r. 7, 24.)

Jumala seadus, kümne käsku, lasjab tunda meid küll pattu, kuid ei anna jõudu lunastuseks; weelenam ta nõuab järelandmatult õigust, mis maksab Jumala ees. Meie oleme aga müüdnud patu all ja inimese langus oleks olnud lootusetu, kui mitte Jumal oma poja ohwriksandmise läbi poleks leidnud teed lunastuseks.

Kristus ise, looja või kaaslooja, laskis juba enne oma inimeseksjaamist kuulutada prohwet Jesaja läbi rõõmuist jõnumit lunastusest. „Ära karda mitte, sest ma olen sind lunastanud, ja nime pärast sind kutsunud; ja oled minu pärast.“ (Jes. 43, 1.) Sellepärast tohib iga inimene, kui ta tuleb usus Jumala juurde, nõuda jeda armuõingitust.

Jeesus Kristus, Jumala Poeg.

Jeesuse jumalapojalikkuse küsimus on kutsunud igal ajal esile kahtlust ja uskumatust. Kuna tolleajani näidati prohwetite ja apostlite tunnistusele, siis müüdn peab rääkima Jeesus ise. Oma esimeses jutluses juhib ta sellele, et prohwet Jesaja ettekuulutusel on täitunud tema isikus: „Issanda Waim on minu peal; seepärast on ta mind wõidnud; ta on mind läkitanud waestele armuõpetust kuulutama, neid, kes jüdamet poolest rõhutatud, parandama, wangi- gidele lahtilaskmisi kuulutama, ja pimedatele nägemist, ja waewatuid andeksandmise läbi lahti last- ma, ja kuulutama Issanda meelepäralt aastat. . . . Ta tema hakkas ütleva nende vastu: Täna on see- finane kiri tõeks saanud teie kuuldes.“ (Luka 4, 18. 19. 21.) Edasi kinnitab ta: „Mina olen ülevalt; teie olete sestfinatsest maailmast, mina ei ole mitte sestfinatsest maailmast.“ (Joh. 8, 23.) „Mina olen tee, ja tõde, ja elu. Ükski ei saa Isa juure müidu, kui minu läbi.“ (Joh. 14, 6.)

Borchert kirjutab: „Ewangeeliumis meie antud Jeesuse kujuga on lugu nagu metalliga, mis on kalk iga segu vastu.“ Nii ei wõi ka õige kristlik õpetus kunagi seguneda teise usuga ja keegi muu, kui Kristus Jumala Poeg, ei wõinud lunastada maailma. Ühelgi teisel usualgatajal pole näidata jarnasele teole, nagu tegi jeda Kristus ja ükski usf kui Jeesuse Kristuse usf, pole toonud inimkonnale jarna- jeid õnnistusi. Jeesuses Kristuses on meil täiuslik Jumala armastuse ilmutus inimestele. „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema.“ (Joh. 3, 16.)

Jeesus Kristus, maailma kohtumõistja.

Mainitud usutunnistuse teise artikli wiimasel osas on: „(Kristus) istub Jumala, oma kõigewägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb koht

mõistma elavate ja surmude peale." Pühakirja Kristus, kui maailma lohtumõistja, seisab ukse ees, et mõista lohtut elavate ja surmude peale. Tema seisab ka täna iga inimese südameukse ees ja tahab oma sõna läbi äratada usku. Ta tahab ilmutada end kahtlejatele, et nad ei jääks lootusetu meie lootusetul ajal, milles laiutub uskmatus. Tunnustus lähe-

ja ateismile. Meid ümbritsevate saladuste usuline seletamine pole meie waele inimlikule mõistusele küllalt filmapaistet ja selge; aga wabamõtlejate ja jumalasalgaajate seletus on veel vähem selge ja kindel, palju vähem lohutaw. Kui ma warem oleks leidnud jelle tõe, oleks ma lewitanud jeda kartujeta pilkamise eest. Ma wolitän teid tegema arwalikuks

Kristus poijefena.

maast minewikust finnitab jeda. „Katoliiklik pühapäewaleht“ toob wabamõtleja Baughami kirja Gustave Hervé'le, milles seisab: „Armas jõber, ma olen jäätmas maha jeda maailma. Teie teate, et ma lapseaast saadik kogu oma eluaeg olen naernud usu idee üle. Sea küll, filmapilgul, mil ma pean lahku- ma, seletan ma, et ma kestwalt olen petnud end jämedalt ja et meie oleme teinud maale suurt üle- lohut. Müüid olen ma selles kindel, et wõimata on ehitada üles kodanlikku seltskonda materialismile

jeda, mida ma olen ütelnud, et ma nii olen fergendanud oma südametunnistust. (Evang.-Luth. Kirchengtg. Nr. 9, 1929.)

Siin on jällegi tõendatud, millist tühjust näitab elu Kristusjeta ja et ka uskmatu, kui ka wõib olla teadwusetult, kannab endas lunastustarwet. Kui wajaline on meie kõikawal ajal jeista kindlal pinnal, mis on pandud Jeesuses Kristuses. „Mina olen A ja D, Algu ja Ots, esimene ning wiimne.“ (Jlm. 22, 13.)

E. Gugel.

Braegusaja ilmatvaadete keerises.

Max Buidj.

Meie elame liikival ajajärgul. Igalpool ker-
fiivad üles waimu- ja usuvoolud, mis piinawad
tuna oma arwamist inimestele lähemale jõna ja
firja kaudu. Nagu waremadel aegadel olid üldiselt
tunnustatud waated Jumala ja maailma, inimeste
ja elusaatuste üle, nii wõime nüüd panna tähele,
et neis ainult ei kahelda meie ajal, waid paljud
wõitlewad nende ümber ja tuhanded on heitnud
need endast täiesti. Nüüd on küll õige, et usk
ja ilmatwaade pole jamatähendusliised, kuid nad on
õige lähemalt seotud üksteisega. Lõppude-lõpuks
üksiku ilmatwaatepilti mõjutatakse tugewasti tema
usulise mõtlemise ja tundmise läbi. Sellepärast ei
wõi meie mööduda küsimusest meie seisukoha üle
usule ja Kristuse isikule, sest jelle juures peab
otjustuma meie seisukoht kristlikule, materialisti-
kule wõi rahwalikule ilmatwaatele. Enne kuuteist-
kümmenda aastajaja usupuhastust oleks peaaegu
täiesti läbiwiidud **ainuilmawaade**. See on mit-
mes juhtes õige. Kuidas oli aga selle ainusega?
Ja kuidas ta tekkis? Ei tohi unustada, et tolle-
aegne kirik mõistis hästi kas täiesti walitjeda kogu
kultuurelu wõi vähemalt tugewasti mõjutada seda.
Kiriku abiwahendid olid pihtitool, kirikuwanne ja
inkwiisitsioon. Kirikuõpetaja D. Aug. Kind ütleb
oma broschüüris „Room wõi ewangeelium“ 19.
leheküljel tabawalt: „Room kirjutab ette inimesele,
eriti pihtitoolis, kõigi peenjusteni, mis temal on
teha wõi jätta maha, wõtab temalt aga kogu was-
tutuse, kui ta järgneb kiriklikkudele näpunäidetele.
Seega muututakse preestrите tahtetuteks tööriista-
deks, seega lakkab iga kombeline iheiseiswus ja taks-
tatakse terve ijeloomu kujundamist“. Sarnasel teel
oli nii tekkinud ainuilmawaade täiesti sunnitud;
üksik inimene ja kogu ühiskonnad pidid ohwerdama
jelle eest oma waimuwabaduse. Järgmised reeglid,
mida Ignacius von Loyola andis oma wäljasaade-
tawaille, tohiksid jekeks weel näida tähelepauwää-
rilistena. Tema ütleb: „Oma enese otjuje täielise
kaotamise all peab alati hoitama waimu walmis
kuulama õiget Kristuse pruuti, meie piüha ema,
katoliku kirikut... Seega, et meie oleme täiesti
jarnased katoliku kirikuga, temaga täiesti koostölas,
peame meie, kui midagi, mis näib meie silmale
walge, mida aga kirik on defineerinud mustana,
jamuti seletama seda mustana.“

Usupuhastus moodustas nüüd wägewaima uue-
ma aja ümberlõikamisliikumise. Rabeleti lahti
kiriklikust sidemest ja köidikust. Uuendati usuelu
ja jumalajõna läbi liigutatud inimjüda ei küsinud
enam, mida nõuab kirik, waid mida nõuab piüha,
elaw Jumal? Südametunnistus wabastati kiriku
ja preestrите läbi pealepandud köidikuteft ja ühen-

dati Jumalaga ja tema jõnaga. Piüha jüdamet-
tunnistusasi, mida wõib otjustada ainult jügamas
üffilduses Jumala ja hinge wahel, on tehtud kapi-
talistlikuks kajuesemeks maailma wõimu poolt; on
kasutatud meie jüdametunnistushirnu, et lüüa sel-
lest kapitali, teha raha. Meie peame ära heitma
jelle ikke, lõhkuma kogu jelle määratu aparaadi,
mis on pannud meid ahelaisje. Meie peame kogu
maialmakirikku mõjuft wabanema, tagasi tulema
allikale, Kristuse enese juurde. Magristiuru lõõmaw
laawa peab uuesti purskama jügamuseft ja häwi-
tama templid, mida on ehitanud inimesed... Meie
peame lõhkuma lahti kogu kirikuseadelduse, mis on
tunginud Jumala ja meie wahela, ja uuesti pöö-
rama allikale, Kristuse enese juurde ja wanimate
tõenduste juurde tema üle.“ Meid asjaolusid taha-
me enam kutjuda meelde just nüüd, kus tuhande-
tel pole enam selge kirikust lahkunise tähendus ja
jelle jügamamad põhjused.

Uuna reformatfioon wabastas inimesed kirik-
likkudeft köidikuteft, et köita neid waimuwabaduses
Jumala ja tema jõna külge, piüiti „walgustusajal“
kõike korraldada uuesti inimlikul wiisil, inimese
mõistuspõhuste järele. Arwati wõida ajendada
õiget kristlikkust filosoofilise jumalakartusega ja
moraaliõpetusega. Jumal, Kristus, piibel, igawene
elu olid weel waid mõisted, millede järele pandi
küsimusmargid. Tuletades meelde Prantjuse rewo-
lutfiooni päewi, leiame ka sealt piüideid wägival-
laga täiesti häwitada kristlikkust. Aga need köif
on nähted läinud aegadest, milleks olen ma tuletat-
nud neid meelde?

Täna seisame waimude wõitluse keskfel. Wõim-
jad liikumised lähewad läbi maailma ja küsitakse
tõstijelt, mida tähendawad ja kuhu wiiwad need
asjad. Ma tahaksin tじてerida prof. dr. Karl Heimi,
kes ütleb oma broschüüris „Usk ja moodne waimu-
elu“ (Hf. 3): „Waimline ümberlõikamine, milles
seisame nüüd, haarab jügamamale kui kord renes-
jäans ja reformatfioon, ka jügamamale kui walgus-
tusaeg. Kui meie üldse tahame wõrrelda seda mil-
legagi, siis wõime seada seda ühele joonele antiik-
aja langusega, kreeka kultuuri lõpuga. Meil on
tunne, et seisame pöördopunktil, arenemise lõpul
ja millegi uue algul, mis kerkib üles udustes piir-
joontes... Kus tuleb wärin, mida tunneme kõi-
gis liikmetes? Milles seisab ümberlõikamine, mil-
les meie elame ja mis annab meile tunde: meie
seisame lõpul?“ Rooma katoliiklus kindlustab oma
seisukohta sarnaselt kui weel kunagi warem. Ammu
ettekulusutatu täitus alles wiimastel aastatel jelles,
et Ilmutuse raam. 13, 3 mainitud „jurmahaaw“
paranes Watikani ja Quirinali wahelijest lepituseft

jaadid. See ei maksnud Itaaliale ainult maageraldamist, vaid ka ühe miljardi seitsmeajaja viiekümne miljoni liirilise summa. Kaugele ulatub praegu Rooma mõju, nii et kirikuõpetaja D. Mug. Kind kindlasti õigusega heidab oma brošüüris „Room ja ewangeelium“ küsimuse: „Kuhu miiks küll, kui jõuaks walitsemisele rooma ultramontaanne waim, see walitjushimuline ja wägivaldne, hariduswas-tane ja südametunnistust orjastaw waim! Alalugu annab sellele wastuse. Rooma mõju pole olnud terwendajaks ühelegi rahwale, küll aga on lõõnud sügawad haawad igale maale. Reformatsioonile wõlgneime tänu kõrgete ja pühade hüwede, waimu-, südametunnistuse- ja usuwabaduse eest, mis meid wahetult wiivad Jumala juurde. Kui wähe on jaadud aru sellest asjaolust kogu tema juures tähenduses ja jeda isegi protestantliste kirikute kutjutud juhtide poolt. Baumgarten kirjutab: „Kui veel oldi selgusetuses meie ewangeelse kiriku kurwa üldseisukorra üle, siis wiimased aastad on häwitunud ka kõige kõwemaagi enesepettuse. Paawstlus on teinud end tuntawaks üleolemisega, et kogu kultuurilma wabad waimud kannatawad lämmatawa rõhumise all ja terwitawad rõõmuga igat tublit abi, mis wõib wabastada inimkonna jarnajest häbistawast koormast. Aga wäga selgesti nähtub, et riigikiriklik protestantism on aumangi unustanud juure sõja: ta on lasknud roostetada sõjariistad wõitluseks wabal pinnal rahwaste ees, aetuna riigikirikluse kartusesse ja julaskiffusesse, häwitab ta oma parimad jõud kooli waidluskiisimustes ja wäikes-tes töödes. Kas tabab, wõib-olla, siin prohwetijõna, mis on kirjutatud Ilmutuse raamatus 3, 1: „Sul on nimi, et ja elad, aga ja oled jurnud?“ Wõib-olla wõiks siiski ära tunda eelarwamisteta uurimusega mõnes ujuihingus, mida nii meelega tähendatakse kui „sekti“, veel wähegi tõeliseit protestantlikust waimust, nagu näiteks ülempreester D. Chr. Römer annab adventistidele oma kirjas „Ewangelium ja kirik“ (Ihf. 11) järgnema tunnistuse: „Ka adventistidest ei wõi jadata, et nad on kaswanud usupuhastuse alusel ja pole lahkunud sellelt otiekohelt, nii kangel kui nad ka jeesmielst wõiwad seista meist.“ Nende nähtuste kõrwal näeme nüüd ka kuidas jumalalalgamine tõstab oma pea ifka häbematumalt, et omal wiisil wõita maailma. „Ust on oopium rahwale!“ See on juhtjõna, mida nad on wõtnud endale. Kuidas teotatakse ja pilgatakse kõike ujulist, isegi Jumalat ja Kristust! „Jumalate liit“ ja „Jumalatu noorus“ on seadnud oma sihiks wäheste aastatega miljonite „jumalate“ näitamise. Aga kuhu wiib see meelus, see waim?

See waimude wõitlus aga junnib otjustamisele. Meie ei saa mööduda sellest, sest warem wõi hiljem peame ühel poolel wõtma oma seisukoha selles küüsis. Kui aga need ajawoolud äratawad ini-

meies juurema otjimiise, nõudmise tõe ja tõelikkuse järele, siis on isegi neil troostita nähtustel midagi head. Aga siin tuleb tähtsaim meile: on olemas ainult üks tõelikkus ja üks tõde ja see on kehastatud Jeesuse Kristuse isikus. Temast ütleb apostlijõna (Alpostl. teg. 4, 12): „Ja ühegi muu jees ep ole õnnistust; sest ühtegi muud nime ei ole taewa all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks jaama.“ Temas ükfinda on elu, õnnistus, tõde ja pääsmine! Ilmawaadete wõitluses ei saa meie mööduda temast ja tema ewangeeliumist. Kuulame, mida ütles kord Goethe: „Waimline kultuur wõib ifka enam edeneda, loodusteadused kaswada ifka laiemas ulatuses ja sügawuses ja inimlik waim end laiendada nii kuis ta tahab — üle kriitliku kõrguse ja kombelise kultuuri, nagu see paistab ja helendab ewangeeliumis, ei jõua ta kunagi.“ Kas pole nii, et ewangeeliumi Kristus on tänapäew tuhandetele pahandus ja rumalus? Ohtumaa on muutunud wäsinuks Kristusest — ta toob omale abi ja nõu kauge-ida uualgatajate juurest, wõi isegi põhjamaa mitoloogias.

Ja siiski on olemas üks Kristus, kes meie eest juri Wolgatal ja tõi meile õnnistust ja lunastust oma kannatuse ja surma läbi ja see üks on piibli Kristus. „Teist alust ei wõi ükski jecada, kui aga see, mis ju seatud on, see on Jeesus Kristus!“ (1. Kor. 3, 11). Mitte ainult Kristuse isikus, vaid ka Jumala sõnas lähewad lahtu meie ilmawaated. Siin ajakohane sõnum (Ilm. 14, 6, 7): „Ja ma nägin ühe teise ingli kest taewaist lendawat, jel oli igawene ewangelium, et ta jeda pidi kuulutama neile, kes maa peal elowad, ja kõigile paganatele ja jugharudele, ja keeltele ja rahwastele. Ja ta ütles juure häälega: Kartke Jumalat, ja andke temale au, sest et tema kohtu tund on tulnud, ja kummardage jeda, kes on teinud taewa ja maa ja mere ja wee allikad.“

Kristuse ja tema jõna juures otjustub meie ilmawaade, mis peab olema waba igast kiriklikust ja dogmalisest kõidikust. Meie waatame ühes Paulusega üle minewiku ja olawiku ajaloo, waatame tulewiku prohwetliku sõna alusel ja ütleme temaga (Rooma 11, 33—36): „Oh jeda Jumala rikkuse ja tarkuse ning tundmise sügawust! Kuis äraarwamata on tema kohtumõistmised, ja äraarwamata tema wiisid! Sest kes on Issanda meele ära tunnud? Oh kes on tema nõuandja olnud? Oh kes on temale midagi enne annud, et see peaks temale jälle tajutama? Sest tema jeeft, ja tema läbi, ja tema siise on kõik asjad.“ Samase ilmawaate jwab Jumal kõigi sündmuste keskpunktiks; tema on kogu maailma looja ja ülalpidaja, kes on toonud meile inimestele oma Poja läbi õnnistust ja lunastamist. Temata on meil osaks õnnetus ja rahutus, temaga aga kooskõla, rahu ja õnn.

Millele peab põhjenema kristlik ilmatuade?

üks kirikliku languse põhjustest.

Praegu esiletoodud küsimuse üheks vastuseks on meie käsutuses jutustus jalgadepejemisest, mida Jeesus tegi oma jüngeritele, Johannese ewangeliumi 13. peatükis. Kuipalju võivad tulla vaatluse alla teised allikad, peale piibli, peab jääma avastamata siin. Nagatahes ei eita ükski kristlane kuulugu ta mistahes usku, Johannese kirjelduse õigust. Tema annab meile tõsiasjade tundmise ja apostlite eneste poolt avalikuks tehtud tõsiasjadega ei tohiks olla vastolus ükski waga'utt. Minnes välja sellest kaalutlusest, võime lohutatult piirduda Johannese ewangeliumi 13. peatükis tehtud ilmutusega.

Põhjust kõnesolewale jalgadepejemisele andsid „Lihawõttepühad“, juudi paasapiiha. Jeesus oli annud juhatusi oma kabele jüngerile, kus ja mil wiisil nemad pidid valmistama ette pidu, mida tema wiimast korda tahtis pidada ühiselt oma jüngeritega. Siis oli ta läinud Jeruusalemma, kus teda termitati, kui Issraeli kuningat ja õpetanud veel mõned päewad templis ja tegutsenud rahwa seas. Wahepeal oli tulnud söögitud ja õpetaja ning tema jüngrid olid kogunenud selleks otstarbeks ettenähtud ja tellitud ruumi. Sest „tema tund oli tulnud, et ta siit maailmast pidi ära minema Issa juurde“.

Meie teeme hästi, kui meie praegu ei jälgi enam Johannese jutustust, waid liidame siia, mida Lufal on teatada wahetuhtumise üle veel enne õhtusöömaaja algust: „Aga nende jekka tõusis ka riidlemine, keda neist pidi juuremaks arwatama? Aga tema ütles neile: Paganate kuningad walitsewad nende üle, ja kes nende peale wõimust wõtawad, neid hüütakse armulikuis ijandroiks. Aga teie mitte nõnda, waid juurem teie seast olgu kui noorem, ja ülem kui see, kes teenib. Sest kes on juurem, see, kes lauas istub, wõi see, kes teenib? Eks see, kes lauas istub? Aga mina olen seff teie seas nõnda kui see, kes teenib. (Luka 22, 24—27.)

Kuidas aga Jeesus wõis näidata seda õigeks pidamist, et tema olewat jüngerite seas, kui see kes teenib? See saab meile arusaadawaks, kui meie nüüd loeme edasi Johannese ew. 13. peatükki: „Ja kui õhtusöömaag läes oli, (kui kurat ju oli Juda, Simona poja, Issarioti südamesse annud, et ta teda pidi ära andma) [ja — jeda wõime lisada täiesti suure kindlusega — jarnase mõju all — „tõusis nende jekka ka riidlemine, keda neist pidi juuremaks arwatama“]... tõusis tema õhtusöömaajast üles, ja pani oma riided maha, ja wõttis rätiku, ja jidus enese ümber. Pärast walas tema wett waagna sisse, ja hakkas jüngerite jalgu pesema ja rätikuga kuivatama, mis tema ümber oli seotud... Kui tema nüüd nende jalad sai ära pes-

tud, ja oma riided wõtnud, siis istus tema jälle maha ja ütles nende wastu: „Kas teie teate, mis mina teile olen teinud?“ (Salmid 2, 4, 5, 12.) Nii tasandas Issand ja õpetaja ise riiu, mis oli puhkenud nende seas ja mis pidi kibestama veel wiimase ühise söömaaja tunni omakstega. Tema tasandas selle teoga, teenimise teoga. Selgituseks olgu tähendatud, et „wanaaegse wõõruslahkuse kombe“ järele pidusöötidel teenijad wõi orjad pidid ikka olema kohal, kes puhastajid wõõraste jalgad tänawa tolmust ja porist. Jeesuse kokkutulekul omakstega puudusid loomulikult erilised teenrid. See puudus pidi panema proowile Ennistegija järelelijad. Selle puuduse teatawaks jaamisel tõusis aga nende seas ülalräägitud riidlemine. Ükski ei tahtnud teha tööd, mis oleks laisknud paista teda wähemana teistest. Keegi ei tahtnud jellepärast astuda orja kohale. See andis Issandale wõimaluse anda neile nii kui kunagi warem ilmutuse oma meelusest — tema ise wõttis endale kohuse wõõraste wastu, mis pidi tehtama; sest „inimese poeg ei ole tulnud, et ta laseks ennaft teenida, waid et ta teeniks ja annaks oma elu paljude lunastamiseks.“

Minult ühe juures kaheteistkümnne seast on õpetajal jelle juures raskusi, ja see on Peetrus. „Siis tuleb tema Simona Peetruse juure, ja tema ütles tema wastu: Issand, sinaks minu jalgu pesed? Jeesus wastas ja ütles tema wastu: Mis mina teen jeda ei tea sina nüüd mitte, aga pärast jeda pead ja teada saama.“ Teistkorda waidleb Peetrus wastu: „Peetrus ütles tema wastu: Elades ei pea ja minu jalgu pesema. Jeesus wastas temale: „Kui mina sind ei pese, siis ep oel sul oja (ühist) minuga.“ Kolmat korda on Simon jelle wastu: „Simon Peetrus ütles tema wastu: Issand, ei mitte ükski päinis minu jalgu, waid ka käsi ja pead. Jeesus ütles temale: Kes pestud on, sellele ep ole tarwis muud kui jalgu pesta, seff ta on üleüldse puhas, ja teie olete puhtad, aga mitte kõik. Sest tema teadis, kes teda pidi ära andma, jee pärast ütles tema: Teie ep ole kõik puhtad.“ (Salmid 6—11.)

Ka Peetrus ei teadnud, mis oli õpetaja meel selle enesealanduse tegewusega. Temal polnud veel mingit arusaamist jumaliku armastuse juurusest, mis awaldus jelles. Ja oma tõrkumisege andis ta ära, et just tema tarwitab kristuse kõrge, ülinimliku meeluse tõendust oma enese hariliku loomuliku olemise lunastamiseks. Armastus äratab wastuarmastuse! Selles, et Jeesus omakstetele siin andis oma armastuse ja lugupidamise erilise tõenduse, tahtis ta kibutada neid, et nad laseks üksteisele jaada ojak jarnast eelhoollitust. Nii pea kui edaspidises asjade käigus jüngerite seas leiaks paika arusaamine, et just nüüd „Jeesus teadis, et Issa kõik

tema kätte oli annud, ja et tema Jumalast oli tulnud, ja Jumala juure läks," (3. jalm), pidi see aitama Õnnistegija püüdmisi kindlamale tagajärjele. Keeldumiseft kinnipidamise läbi oleks Peetrus jäänud wälja sama eesõiguse kättejaamisest. Tema oleks tahtistanud jumaliku armastust tuua temale mingil teisel asjaolul kestwat abi. Oleks ta aga ise juba omanud suurt Jeesuse armastust, nagu see selgelt tuli nähtawale jalgadepesemise teenistusteos, siis oleks ta olnud millegis ees teistest jüngeriteft. Siis poleks ta lastnud minna teda nii kaugele, et Õpetaja sammus jalgadepesemisele: ta oleks jõudnud selles temale ette. Seega oleks ta toonud Jumala ette tõenduse, et ta on tõesti kõige juurem nende seas. Kes on suur, sellel pole waja lasta teha kindlaks ja tunnistada seda asjaolu inimeste poolt. Temal pole õieti wajagi riielda selle üle. Ta võib lohututult seada end kõige alamale; see ei tee tema suurusle mingit wiga. Kes aga peab tarwilikuks riielda teistega oma tähenduse üle, tõendab otse sellega, et see on weel waieldaw ja tema tõendus pole kaugelestki weel kindel.

Silma peaks paistma pööre, mida Peetrus äritfelt wõtab ette oma seisandis Jeesuse armamisele. Õhteks ei taha see jünger midagi teada sellest, et Jeesus peaks pesema tema jalgu; see pidi puudutama teda piinlikult. Waewalt on ta aga saanud teada, et see Jumalastaja tegu on mõõdapääsemata tema õnnistuse pärast, siis peab Jeesus pesema teda weel enam, kui on nõuetaw kombe pärast ja mis wastab sellega seotud Jeesuse eesmärgile. Tema jatub ühest liialdamisest teise. Selles jarnaneb Peetrus keskmisele kristlasele, kes ta juuqgi ei taha teada Jumala ettekirjutustest ja Jeesuse tahtest („waba käsu"), usub ta endale kõrget tähendust teatud ettekirjutatud asjadest (sakramendid!). Kuna Peetrus õhteks peab ülearuks igat puudutust jalgadepesemise weega, näeb ta koha peale selle selles teatawal määral „pühitsetud wett", mis toob temale ainult abi tema wälise tarwitamise määra järele ilma, et ta enne tarwitaks wõtta sellele seisukohta usus. Kas ei kirjuta samad inimesed, kes muidu õpetawad, et tähtis on ainult usk, kui tahetakse seista Jumala ees, paljale weele üllloomuliku mõju wäikeste laste ristimisel, sellel weel pole mingit järelmõtlemist? See Kristuse tunnistajate wastandlik ülalpidamine on seatud selgelt ja küllalt hoiatades meie silmade ette Peetruse omapärase ülalpeos jalgade pesemise juhtumi juures

Õtustawa tähendusega meie endi seisukohawõtmisele jalgadepesemises on, mis juba esildub ülaltoodust, et Jeesus sel juhul ei tahtnud waid lihtsalt õigustada hommikumaiseft kommet, waid sidus selle tarwitamisega sügawama eesmärgi. Temal oli waja, et ta omaksed teadaksid, mis ta oli teinud neile. Sellepärast küsis ta neilt: „Kas teie teate, mis mina teile olen teinud?" (12. jalm.) Jalgadepesemist

fui tolle maa kommet, tundjilid kõif apostlid. Selle, kui jarnase tähenduse üle poleks Õpetajal olnud waja küsida. Oluford aga, milles jündis see jalgade pesemine ja eesmärk, mis oli Jeesusel sellega, tõstjilid selle kaugeft wälja üle teiste. „Teie hüüate mind õpetajaks ja Jssandaks, ja ütlete õieti, sest mina olen see . . . **Seft ühe õpetuse märgi olen ma teile annud, et ka teie nõnda teete, kui mina teile olen teinud.** Tõesti, tõesti, mina ütlen teile: Sulane ep ole mitte juurem, kui tema isand, ega käif juurem, kui see, kes teda on läkitanud. **Kui teie seda teete, õndsad olete teie, kui teie seda teete.**" (13—15—17 jalm.) Jeesus alandas end oma jüngerite ees, et seega anda neile oma armastuse mõeldawat tugewat tõendust. See on „tema armastuse wõim mis meid lunastab." Tema ise, tema inimene-olemine alanduses, oli püha ja ka halastaja Jumala fingitus inimkonnale, et wõta teda selleläbi tagasi endale ja hüilgujele, mida ta oli määranud temale, samuti nagu inimene püüab wõita fingituste läbi teise siidant. Kui nüüd Petrus tõukas endast jalgadepesemise, siis ahwardas ta kriipsu peale tõmata alati abiks walmisolewa igawese armastuse eesmärgile, temale wõimaldada selle tarwitamise näite läbi oma eneje kehale teha end samuti wabaks oma eneje mina teenistuseft ja enejelehoimatult seada seda selle teenistusesse. Mida wäiksemana esi- neb kohustus, seda juuremat armastust nõuab see tema täitmiseks.

(Järgneb.)

Wäärtuslik elu.

Teistele pühendatud elu on kõige ilusam. Rahwas mälestab oma kangelasi nende austamisega; hellskond hindab ja imetleb aastajad neid, kes oma teenustega on toonud kasu inimsoole; perekonnas on mälestus sellest lahkimust eriti armas, kes ennast on ohwerdanud teiste perekonnaliikmete heaks. Sga ühijiku inimese elu wäärtuse suurus heifab suurelt osalt selles, kui palju ta on teinud oma kaas- inimeste õnneks ja eduks. Doomulikult peaks iga inimene püüdma elada niijugust wäärtusliku ja ilusast elu. Suuremal osal inimestel on ka siidames jarnane piriid, aga ta jääb, kahjuks, sagedasti ainult soowiks. Paljudel on õnnest ja edust oma arusaamine, mille tõttu arwataw kasu muutub kahjuks. Paljud loewad ainult seda õnneks ja kasuks, mis neile wiie meelega tajudes midagi peatselt kätte annab. Teistel on mõistus ja sellega ühtlasi arusaamine asjust nende isiklikkude kalduwuste, himude ja tahtmiste mõju all, ning sellest waatenurgaft waadatuna hindawad nad asjade wäärtuslikkust wõi kahjulikkust. Mõnigi joodik leiab olemat selle inimese wastumeelse, kes keelab teda minentast joogimajja, ehkki keeld sünnib selleks, et ära hoida tema teguwõisi kurbi tagajärgi terwislikelt, aineliselt ja

perekonnale. Selle wastandina leiab ta olewat hea-
joonilikkudena neid, kes teda toetawad kuidagi tema
tegemuses. Kuna kõikide inimeste elu peaks olema
teistele õnnoks ja kasuks, siis tõuseb küsimus esmalt:
Kus on see headuse ja kasulikkuse mõõdupuu? Was-
tust kristlikku maailma kuuluvatele kodanikkudele
peaks olema leida kerge. Kristlik moraal, mis põh-
jeneb igaweele Jumala jónale, on elule aluspõh-
jaks ja igajugule tegemisele proovikiviks. Sel-
les walgujes tuleb meil hinnata kõikide tegewust:
esemalt enestel, siis teistel. Siit jelgub, kuimõrd
on kellegi elu ilus, kasulik ja teistele pühendatud.
Niisuguse enastjalgawa tegemise tagajärjed pole
mitte alati käega katjutawad, neid hinnatakse wa-
lesti, aga neil on igawiku wäärtus, nad jääwad
piisima. Palju on jarnaseid mehi ja naisi olnud,
kes on tegutsenud mitte ühegi hüdamis tujude, waid
jumaliku armastuse mõjul.

Teiste inimsoole õnnistust toowate inimeste
 seas seisab John G. Paton (loe John G. Paton),
 kes tegutses Uue-Hebriidi saartel, Austraalia piir-
konnas. Sügawa andumusega ja enastjalgawa
 armastusega töötas ta waeste pimeduses olowate
 paganate seas, et neid tõsta nende hirmjast ja met-
 sikust elust ning juhutada Kristuse juure, kes võib
 päästa kõiki langenuid.

Ta siindis Schotimaal 1824. aastal jumala-
 kartlikkudest wanematest. Saba lapsena awaldasid
 ta peale sügawat mõju isa juudamlikud palwed
 paganate pöörmise pärast. Tema noores juudanes
 tärkas igatus neile kunagi walguist wiima minna.
 Raheteistaastajana õppis ta isa juures kudumis-
 tööstust, mille läbi hoidis kokku nii palju, et võis
 minna õppima akadeemiasse mõneks nädalaks.
 Võunaajal, kui teised sportisid ja tegid tegemist
 muude asjadega, kasutas ta aega õppimiseks. Su-
 huslikult sai ta umbes 7 kilomeetri kaugusel kodust
 teenistuskoha. Seal kasutas ta jällegi iga waba
 minuti õppimiseks. Tema hooljust ja edaspiüid-
 mist pandi tähele ja ühe ametniku poolt tehti talle
 ettepanek sõlmida leping joodsa koha saamiseks seits-
 me aasta peale. Paton tänas ettepaneku eest, aga
 ei mõtnud seda wastu. Smestanud ametniku küsi-
 misele, miks ta ära ütleb pakutud kohast, misjugu-
 ne oleks olnud auks igale teisele, wastas noor Paton:
 „Minu elu on pühendatud ühele teisele meistrile,
 jellepärast ei wõi end siduda seitsmeks aastaks.“
 „Kellele?“ küsis ametnik terawalt. „Standale
 Zeesusele Kristusele, ja ma tahan niipea kui wõi-
 malik, ennast ette valmistada tema ewangeeliumi
 kuulutamisele.“ See wastus wihastas ametnikku
 ja talle õeldi ära koht. Pea sai ta omale teise
 koha Glasgows reformeeritud presbüüteri kogudu-
 ses; siit võis ta üks aasta külastada waimulikku
 seminari. Hiljem töötas ta koolipõllul ja linna-
 misjonis, sealjuures kasutades aega eneseharimi-
 seks.

Inimsööjate seas.

Kui kogudus esines üleskutsetega sõlbawa misjo-
 rari leidmiseks Uue-Hebriidi saarte jaoks, siis awal-
 das Paton peale tõsist palwet ja eneseläbitajumist
 nõusolekut sinna sõitmiseks. 1858. aastal lahkus
 ta kodumaalt ühes abikaasaga ja ühe teise kaas-
 misjonäriaga. Peale neljakuulist reisu jõudis ta
 oma uuele töökohale, Tanna saarele, kus elajid
 metsikud, ilma wähemagi tsivilisatsioonita jugu-
 harud. Misjonäride esimeseks ülesandeks oli ehi-
 tada misjonimaju, misjugu- ne töö oli seotud juurte
 raskustega. Mõgul näis Patonile töötamine nende
 metslaste seas olewat peaaegu võimata. Mets-
 lajed elajid üksteisega äärmises wihawaenus ja ala-
 lijed sõidimised näijid olewat nende töö ja rõõm.
 Sõditi iga tühi asja pärast. Nad käisid täiesti
 alasti, täboweeritud mitmesuguste wärwidega; mida
 rohkem keegi oli walanud werd, jeda enam oli ta
 wärmitud mitmesuguste firewate wärwidega. Mets-
 lajed elajid äärmises ebajumala-teenistuses, nõidu-
 jes ja ebajus. Olles alataja hirmu mõju all ja
 kartes jumalate wihha, tõid nad ka lepituseks inim-
 ohwreid. Wõidetud waenlaste liha oli neile jage-
 dasti piduroaks.

Wõrrelles jeda sügawale langenud inimsugu
 endise Glasgowi jeltskonnaga, küsis Paton edamisi:
 „On see võimalik, et olen pühendanud oma elu
 jellisele rahwale? Kas wõin teha midagi nende
 heaks?“ Pea mõõdufid esimesed tunded ja ta üli-
 maks piüideks sai neid mõita õnnistegijale.

Järgmisel aastal tabas teda lõõk: ta kaotas
 jurma läbi oma abikaasa ja wasthiindinud poja.
 Tugewas meelekindluses ja usus Jumalasse jattas
 ta siiski oma tööd.

Rohale jõudes olid misjonärid rahwale uudi-
 jeks ja nad wattiid hirmiga neile tundmata ehi-
 tustõid. Warsti jaid misjonärid tunda nende pet-
 tust, wargust, äraandmist ja kallaletungimist. Kolm
 korda widad nad tagasi oõtma oma maatiiki, mis
 neilt uuesti taheti rööwida. Samuti warastati
 neilt ära maja tarbeasjad, woodiriided, tööriistad,
 milledest ainult oja hiljem kätte jaadi.

Mõned pealikud muutisid ka jõbralikuks. Uus
 läbitajumine tuli pikaldase põua läbi, mida arwati
 misjonäride ja nende Jumala siüiks. Ühel koos-
 olekul otjustati neid tappa, wõi vähemalt jaarelt
 lahkuma jundida. Poolehoidjad pealikud teatajid
 jellest plaanist ja ütlesid: „Paluge oma Jumalalt
 wihma“. Misjonärid palusid ja wihm tuli, mis
 neid jälle jeebord päästis rasket olukorraist.

Hiljem haigestus üks pärismaalistest õpetaja-
 test ja juri. Temale järgnes keegi pealikust; weel
 teisi haigestajäämisi tuli ette. Siüüdi olid jälle mis-
 jonärid. Ühel juurel koosolekul otjustati neid
 tappa. Sullustus ja werejannu näisid wõitwat;
 walgete elu rippus ainult juufjekarwa otjas. Sel-
 lel hetkel, nagu mingisugusest kõrgemast mõjust haa-

ratud, tõusis üles keegi juur sõjatas pealik, ning keerutades sõjanuia pealkohal hüüdis walju häällega: „Mees, kes tapab Missi (nii hiiriti misjonäri), peab ennem tapma mind! Mees, kes tapab misjonitõpetajad, peab enne tapma minu ja minu rahwa! Me seisame nende eest ja kaitseme neid jurmani!“ Veel üks teine pealik ühines temaga, mille tõttu juur koosolek lahkus misjonäridele häda tegemata.

Töö pärismaaliste seas.

Walgus hakkas koitma pärismaaliste seas. Sõjiti külastasid mitu meest järjekindlast Patoni, et lähemat õpetust kuulda uuest wõjst. Peagi leitudid mitmed, kes hakkasid elama uut elu. Kuuljate arv aga tõusis. Ent raskused tatkusid alataja. Meliteist korda tungis Patonile kallale malaaria, millest ta siiski pääsis kristlaseks jaanud pärismaalise õpetaja ja tema naise hoolja rawimise läbi. Waenlased tahtsijid teda häwitada. Kord, kui hukl pärismaalisi oli kogunenud jaama juure, tormas keegi nende seas kirmega Patoni peale, kuid üks pealik haaras õigel ajal labida ja päästis ta elu. Ühel ööl tungisid metslased kolm korda tema maja kallale, kuid taganesid iga kord kahju tegemata. Siljem selgus, et misjonäri wäike koer oli ära hirmutanud kallaletungijad.

Palwe ja wõlalduse läbi Jumalase astus ta kartmatult määratsejatele vastu, mille läbi murti waenlase jõud.

Sõjad tõusid aga uuesti, kus langes ka Patoni poolehoidja ja kaitsja pealik. Miiid tormasid waenlased misjonijaama ja riiustasid selle paljaks. Paton ise pääsis Jumala ime läbi ja tal ei jäänud muud üle, kui põgeneda. Suurte raskustega jõudis ta ühele teisele saarele, kus asus misjoni asutuspunkt. Ta ei pööranud küll enam kunagi tagasi Tannasse, kuid ta neli aastat kestnud töö polnud siiski olnud asjata. Siljem wõrjus sellest wili ja teda mälestati veel kaua.

Peale Schotimaalt tagasiöörmist, asus Paton Aniiwa saare Kristusele mõitmisel. Aniiwlastel olid rumalad ja laisad. Wäsimata töölistel läks siiski korda neid wiia uuele elule. Sellele aitas eriti kaaja üks kaewu siimendamise juhuse. Runa animoplastel puudus alalistelt kättesaadaw wärsk wesi, siis otjastas Paton Jumala abiga kaewu kaemata. „Wihm tuleb ainult ülalt,“ kordasid metslased. Mõned olid siiski tahtlikud kaaja aitama. Ühel hommikul oli kaewu sisse langenud; tuli tööga uuesti alustada. Seda ei olnud pärismaalised enam walmis tegema, waid andsid nõu plaanist loobuda. Seas wõjus töötas misjonär edasi. Ta asus ise kaewu ja käsits teisi ainult täidetud ämbrit wälja tõmmata. Ühel õhtul tundus, et wesi hakkab sisse imbuma. Paton ütles wanale pealikule: „Ma mõtlen, Jehowa Jumal annab meile homme august wett.“ Pealik wastas: „Ei, Missi, ja ei

näe kunagi siin saarel wihma maa alt ülesse tulewat.“ Särkimisel hommikul täitis lõpmata rõõm ja tänutunne Patoni südant, kui ta leidis augu siigawamale puurimisel, et wesi hakkas seda täitma. See oli Jehowa õnnistuse kaew.

Kui ta jälle ilmus nähtawale ja kaaja tõi kruusi täie wett, siis polnud metslaste imestusel piiri. „Wihm, wihm!“ hüüdis pealik, „Suured on teie Jehowa Jumala teod.“ See andis tõuke ujulisele liikumisele. Jätk enam ja enam haarasid nad Finni uuest õpetusest. Jumala waim töötas wägewasti. Mõne aasta pärast oli juba paganlik teenistus kadunud ja kõik kummardasid elawat Jumalat. Kristuse truu sõdija waew oli krooritud tulemustega.

Wäsimatult ja täieliku ärapihendumisega oli ta töötanud Kristuse asja heaks kõiki raskusi kannatlikult kandes.

Üna wiimased aastad weetis ta Austraalias, kus ta weel töötas hoolsalt 73 aasta wanuses. 1907. aastal kutsus Issand oma truu ristikandja sõduri puhkusele.

John G. Patonist wõib õigusega öelda, et tema elu oli pühendatud teiste teenistuseks. Ta oli kui haljedaw, lõhnaw ja wiljakandew puu, millest paljud jaanud õnnistust. Ta elulugu on üleskutseks tänapäewases iekas maailmas kõigile noortele, et ka nad pühendaksid ennast teiste awitamisele ja teenimisele — elule, mis on kasulik, ilus ja igaweise wäärtusega. G. N.

„Kandkem tema teotust.“

„Kandkem tema teotust,“ nii nõuab meist Ebreala firi (13, 13). Peetrus läheneb sellele mõttele sõnadega: „Sest jeks olete teie kutsitud, et ka Kristus on teie eest kannatanud, ja teile tähe jätnud, et teie peate tema jälgedes käima. Kes ei ole pattu teinud, ja selle juust pole pettust leitnud; kes ei sõimanud, kui teda sõimati; kes ei ahwardanud, kui ta kannatas; waid andis selle hoolets, kes dieti kohut mõistab.“ (1. Peetr. 2, 21—23.)

Kristuse teotus ei seisnud ainult ristikandmisel Kolgata teel, see oli üldse Kristuse elus ja töös, iheleloomus, mis tegutses jumalikkude põhimõtete järgi, millele aga oli wastumeelne inimlik mõtlemine ja tundmine. Õnnistegija elu oli elu kättemaksuta ja kättemaksu mõtteta. Mii mõnedki siindmused Teesuse elus lajewad inimpoega paista maailmale kui rumalat ja autut. Teenri kõrwakiil ülempreestri majas, teotus kõrge nõukogu läbi, sõjajulaste wägivallateod, kõik inimlikult wõetuna nõudsid tasumist. Kõige suuremat teotust kannatas Teesus aga oma eneje jüngrite seas. Teesus kaebab Juudase üle: jee kes jöõb minu leiba, tallab mind jalgadega. Wangiwõtmisel elab Teesus üle lahkumise kõigist jüngritest. Eriti teotawalt pidi puudutama teda tema

„jõbra“ juudlus, samuti kui tema julgeima jängri Peetruuse salgamine. Kõik need elamused on võetud kokku ühe sõna „teotuse“ alla, mis ei lasknud tõusta Jeesuse jäädames ei vastupanu ega tajumist. Selles elab Kristus täielises vastolus meie tunnete ja aumõistetega, kuid see kõik ei vabasta meid seist sõnast: „Kandkem . . . tema teotust!“

Selletõttu hävineb nii mõnegi kristlase jeesmine elu, et ta liiga võitleb oma isiku ja au eest. Zutulustamisel, koguduselus ja nõukoguistungitel läheb nii mõnigi asi wennialikumalt, kui vähem otstaks austamist. Kunagi ei peaks õiglusetus võidurõõmutsema õigluje kulul, kuid pandagu tähele üht: kes liig palju võitleb oma „õiguse“ eest, ei talita enam Kristuse meeles. Õigus ei tarwita kaitsevõitlust noa terani, see jäetagu auahnetele isamaalastele. Liig palju isiklikku õigust wajab ja laheb ilmuda kahtlusele „õige asja“ üle. Kas üldse ei peaks võitlema õiguse eest, näiteks igajuguste haavamiste või süüdistuste puhul, kus ei võeta seisukohta selle üle, mis tegelikult kahtlustasid isikut? Sellele olgu seatud vastu, et ka Kristus võitles tõe eest, kuid ainult teatava piirini. Waikimine lastis teda siis waista veel juuremana ja puhtamana, seist tema kandis teotust, mille kõrvaldamist tõe ei pea auks.

Paulus küsib kogudusliikmeilt: miks teie parem ei lae teha endile ülekohut? Miks riidlete teie kohtu ja uskmata ees? Teiste sõnadega: miks ei taha teie kanda Kristuse teotust, olla wäljelt kui süüdlased, kuid jeesmijelt murdmata ja puutumata? Ma tunnen kristlasi, kelle otsekohejujes ja usus mul pole mingit kahtlust, kes aga oma tegude mittetunnustamise ja walesti esitamise pärast võitlewad jarnase ägedusega, nagu oleneks maailma päästmine nende asjade selgitamijest. Kui see miid räägib küll tugewa auahnuje eest, siis tugewaks õiglusmeeleks tohiks waewalt olla põhjust. Kristuse teotus peab kantama igapäewajesse elusse, läbikäimijesse maailmaga — mis mõnes juhtes jagedasti pakub enam tahti ja wiisakust kui kaswatamata kristlane — aga mulle näib veel enam peab kantama jeda ujujeltfilistega ümberkäimijesse.

„Tema andis selle hooleks, kes õieti kohut mõistab!“ See on nende jõu saladus, kes käiwad Jeesuse jälgedes.

Wõimata on korraldada kõiki toimetusi wigadega, eeskimate inimeste ees. Õige kristlane waewalt ootab jeda, jee pärast: õiguse kaitsemine teatud piirini, kõike muud ilmutab Issjand oma päewal! Se-nini kandkem usklikult ja tugewalt tema teotust!

Kodukoldele.

Berefond rahu või sõja hällina.

Maria Ramm.

Berefonnas, kodu jünmitakse kas rahuks või sõjaks. Juba enne sündimist mõjutab ema oma heategewa või kahjuliku mõjuga jaatwa inimese tegevust. Lapse kujunew õrn organijm allub sellele mõjule isegi kõrgel määral. Sellele peaks mõtlema iga naine, kes tunneb end emana, seist rahu ja sellest tekkiw rahwa heakäekäik olenevad igaist üstijust kodanikust, olgu ta rikas või waene, ülem või alam, haritud või harimata. Üstijud moodustawad rahwa kogu terwiku.

Peale wäikeje olewuje ilmaletulekut hakkab tugewal määral mõjuma lapsele hea või kurja mõju, ka siis on see jällegi ema eriline mõju. Paljud mõõdunud päewade juured mehede pidid tänama oma juurust oma emadele. Sjade mõju on hoopis teine, kui emade oma. Kuna ülestasawat laps pea jugugi ei näe või andestab ema wigu, on hoopis teisiti isa omadega. Ka mõjutusel on ema mõju eeskujuks, mida ta annab oma lastele. Kui isa on täismees, wirt, julge, ustaw, ennasjalgaw, siis näewad lapsed, eriti poisid, temas kogu meheliikuse ideaali; aga ka halwas mõtawad nad temast eeskuju. Mehede ja

naijese, kes põhwenewad kodust, kus isa ja ema käsi-käes eeskuju ja õpetamise läbi põhjendasid ja kindlustasid oma lastele kombelise pideme ja piüüsid teha neist inimliku jeltskonna kasulikke töörüistu, jarnased mehede ja naijese jaatwad heakäekäigu kuldje keti lüüdeks, mida rahu kindlalt jeob ühe rahwa ümber. Laps peaks warakult teadma, et ta ei tohi walada oma wiha jurnud esemete, koduloomade, õdede-wendade ega teiste isikute peale. Teda peab õpetatama ennas walitjma; siin aga mõjub eeskuju enam kui kõik õpetused ja ettekujutused. Mängud peawad tegema lapse rõõmjaks ja õnnelikuks ja mitte kutsjuma wälja wäikeje inimlapje madalaid kirgi. Mulle tuleb wäga elawalt meelde keegi wäga intelligentne pois, suurjugu inimeste laps. Tema mängis sõda kabe rahwa sõduritega. Mängu jooksul haarati muidu täiesti healoomuline pois jarnasest kirglikust wihast, et ta kepiga löi kokku kõik waenulijed sõdurid, nii et hiikid lenda sid ringi kogu toas. Laps ije seisis kaawatult ja wärijedes riismete ees. Ta lastis kuttuda kepi ja wiskas end kramplikult nuufjades ehmunult ligirutanud ema käte wahale. Wõib

kujutada ette, et mees, kes areneb jellest lapsest, waenlase wastu seisest ei lase jaada jellele ojak mingit armu. Nii on ka põlastaw kinkida lapsele mänguasjadeks mõõka, püssi, revolwrit ja muid jellejarnaseid asju. Mängust tuleb pärast tõjitus. Kodus ja koolis peaks õpetatama lapsi olema armastuswäärjed ja kaastundlikud loomade wastu, ettewaatlikud taimede ja lillede wastu ja kõrgel määral aupakklikud ja tagasihoidlikud täiskaswanute ja wanade inimeste wastu. Ka peaks kaswatatama neid täitma oma igapäewaseid kohuseid täpselt, korralikult ja hoolega ning juba warakult õpetatama neid tundma rõõmu loodusest.

Minul oli juhus panna tähele ühte poisji. Tema ei wõtnud kunagi oja nilbeteist kõnedeist. Tema armastas loomi ja taimede maailm oli tema rõõm. Kunagi ei näinud ma tema juures toorust; ta ei kiskunud omajarnastega, ei loopinud kividega ja oli alati wiijakas ja jõbralik. Taheti ütelda: „Sellel poisil oli hea ijeloom“. Mina wastasin: „See wõib küll olla; aga tema ijeloom kujutati siin maailmas peaaegjalikult kaswatusel läbi. Tema ema waimustas poisji juba warakult kõigeil ilujaks ja heaks, eriti halastusjeks inimeste ja loomade wastu. Ema ise on loodusjõber ja oma kalduwused kandis ta üle lapsele. Sellewastu kuulen ma ütewat waawatud maja-ema: „Sellel emal oli kindlasti küllalt aega ja raha, et wõida hoolitjeda nende harrastuste eest“. Ma wastan: „Daam tegi kogu majatalituse ise. Tema maja oli jagedasti, nagu õeldakse, tuwikong; seal woolajid wõõrad sisse ja wälja. Kõik lahkujad hästihoolitjetult ja täis kiitust wõõraste wastuwõtlikkuse üle.“ — „Siis pidi daamil olema eriti hea temwis!“ Kindlasti, ma jaatan jeda wiibimata. Siiski pean ma teatama, et daami keheline olemine ei olnud ei juur ega tugew. Ühel ajal oli temal ijegi väga walurikas häda, kuid siiski täitis ta oma kodused kohused wõõra abita. Ma tahan teatada mis andis temale võimaluse teha ühel ajal nii mitmekesijst: jee oli tema raudne tahe. Kogu tema tegewuse üle oli mottoks: „Aus tahe, seal on ka tee.“ Oles hea kui kõik julgetud emad wõtaksid omaks jelle motto. Seda, mida tegi too daam, ei nõuta kõigilt perenaistelt ja emadelt. Seega ma tahaks ainult näidata neile emadele, kes on kaotanud julguje ja pannud käed tegewusetult riippe, et kindel ja ustaw tahe wiib ka ettejeatud sihile.

Siiski tahame pöörduda tagasi ülesande juurde, mille ma seadisin endale: kuidas jaab perekond rahu ja rahwaste heafäkäiguga hälliks? Laps lamab hällis. Ta ei jää sinna alalijeks. Tema kaswab ja kaswab; häll muutub liiga wäikejeks ja laps peab lahkuma jellest. Nii lähleb ka rahuga ja heafäkäiguga. Nad kaswatavad ja kaswatavad, peatwad wäljuma hällist, perekonnast ja lähewad üle kogu

rahwusele; ja ijegi kõigil teistel rahwustel on neijst kaju. Rahu ja heafäkäik on wõim, mis lamma- tab jõja ja wiletjuse. Oh, teie ijad ja emad, mil- line kõrge ja ülew ülesanne on teil lahendadal Kogemus õpetab, et lapsi ja noori inimesi on kerge waimustada millegi asja heaks, niihästi hea kui halwa jaoks. Niijäis, on just wanematel waimus- tada lapsi kõige iluja ja hea jaoks ja kõige pealt hoida kõigi halwa kui kattu eest! Kas külmawite neisje õrnadesje, kõigeil heaks wastuwõtlikkudesje jüdametesje riikujes, kadedujes, wiha jeemet? Kas waimustate neid lapsejüdameid jõjaks? Tark Salo- mon õpetab meid: „Õpeta oma last nõnda, kui temale jünnib; siis ei lahku tema ka mitte jüst ära, kui ta wanaks jaanud.“ (Õpetuse jõnad 22, 6).

Ma pean tulema tagasi jelle juurde kui palju head, aga ka kui lõpmata palju halba wõib istu- tada laste jüdameisje asjakohajelt halwa eestjuu läbi. Kas pole teie weel näinud, kuidas wäikejed panewad tähele kui täiskaswanud kõnelewad üks- teisjega? Ma olen märganud juba jagedasti, et lapsed lahkawad mängimast, et kuulata, mida rää- giwad täiskaswanud. Ja mida kõik kuulewad seal wäikejed kõrwad? Wõib-olla keelepessu naabrinna üle, wõi weel palju halwemat, mille üle punas- taks iga wiijakas inimene! Seda müarki imeb endasje wäike, õrn, inimlik. See mõjub pikkamiji, aga hukutawalt. Kuidas külw, nõnda lõikus! Laps õpib aegamööda tundma, et inimesjed ütlewad üks- teisjele küll näosje ilujaid jõnu, wihtawad ja kades- tawad aga jamaaegjelt. Lastelt nõutakse alati, et nad kõneleksid tõtt. Ema on, wõib-olla, just noo- minud ja karistanud last wale pärast. Peagi peale jeda kuuleb laps, kui ema waletab naabrinna- le. Milline kaju on siis lapsel noomitujest ja karis- tujest? Laps jatub jegadujesje ja lähemal wõi- malujel ei üttele ta kindlasti tõtt. Mida wõib müüd teha ema, jeda wõib ka laps. Kord istusin ma, ma ei tea kuidas jee tuli, koolituaale, et aidata üht õpilast millegis. Õpilastele oli muidugi kee- latud laudadel istumine. Ei kestnud kaua, siis tuli üks poistest oma pingist wälja ja istus mulle filmatestega jõbralikult otja waadates lauale minu kõrwale. Jmestanult küsijin temale, miks ta istub lauale; jeda ta ju ei tohtinwat. Wäike wastas mulle rõõmjameeljelt et mina istuwat ju ka lauall. Lap- jel polnud mingit arusaamist wahest meie wahel. Tol korral jain jellest asjaolust juure õpetuse ja pidin itka mõtlema jellele mitmejugaustel juhtu- mistel. Me näeme millist erakordset mõju awal- dab eestjuu lastele.

Wõib-olla olesks väga kajuulik ütelda weel mõn- dagi lapse toitmise üle. See algab peagi peale jündi. Mis peab olema imiku toit, jelle üle on arstid kirjutanud juba palju ja ma ujun, jeda teab ka iga ema. Aga mitte iga ema ei tea, et ta ajal, mil ta toidab imikut, peab jeadma end

teatud junduse alla niihästi toidus, mida ta tarvitab, kui ka oma, ma tahaks ütelda, tundeelus. Enamjagu armavad, et võib jüüa kõike ja mõned arstid soovivad iegi imetavaid emajid jüüa kõike. Kui jee „kõik“ oleks ainult terve, heakstulew toit, siis poleks kellelgi midagi ütelda selle vastu. Aga mida kõik jöövad inimesed oma iju pärast? Tohib imetaw ema jüüa ja ka juua „kõike“? Kas ei pea ta paenutama ühegi junduse alla ka wäikese olemuse pärast, mis puhkab tema rinnal? Meie keha teatavasti koosneb sellest, mida meie jöome, ja ka emapiim on selle saadus, millest toidab end ema. Jga hinna eest peab wälditama raswast, raskeltjeeditawat toitu, mis võib wiia korratusesse ema mao; jeda enam, et jarnane toit wähendab ka emapiima jeeditawust ja headust.

Aga ma tahtjin weel enam kõneleda jookidest kui toitudest. Kui imetaw ema joob hoolimatult alkoholi, millisel kujul jee ka olgu — nii kuulub piimatekitaw õlu kuulub ka siia juurde — siis wäga jagedasti ilmnewad kahjulikud tagajärjed nii lapse kehal kui ka waimus. Kuritegu on imbutada lapsele alkoholi wõi ijeegi anda jeda temale juua. Ma olen näinud jeda lõpmata jagedasti, et pooleaastasele lapsele antakse alkoholi lusikaga. Mgujes lapsed kaitsewad end enamasti, mille üle täiskaswanud lõbustuwad wäga. Siljem on aga laps harjunud sellega ja alkohol muutub temale ifka enam tarwilikumaks.

Ma mainijin ülal, et ema tundeelul on mõju piima koosjeijule. Kui ema joob alkoholi, siis pole ta wõimeline rahulikust wäikseses majapidamise ees jeismiseks, nagu on wäjaline, kui ta toidab oma piimaga jarnast õrna olemust. Kõik ärritused, kõik wihaawaldused mõjuwad kahjulikult piima tekkimisele ja jeeaga ka imikule.

Ma toonitan weel kord, perekond on häll, milles kas hästihoidult puhkab rahu, et pärast tulla sellest esile õnnistusttoowalt ja heakäekäiku tekitawalt, wõi uinub jeal jöda, rewolutsioon ja wiletjus, et kord murda esile kui riigi ja rahwa häwitajad.

Mõtted wananemise üle.

Paul Lettow.

Meie kõndisime Sumala puhkepäewal jügewalt mõjutatuna juwisest kõrgeltarenenud looduse erutawusest läbi heinamaade ja põldude. Siis mõtsid meid wasu ilujad, hästihoolitjetud puiestikud. Üks meist ütles: „Ma nägin juba esimest daaliat õitsemas.“ Meie ei wõinud mõtelda jeda, jest et õhku täitis weel uimastaw leedripuudite lõhn ja roojafarikad olid waewalt awanenud ja sellepärast ei wõinud olla juba jügiseste daaliate õttjeaeg. Siiski — ma ei tea kuidas jee tuli — wilkjatas mu meelest läbi tasane wari: mõte jügisjale. Ma mõtlejin: ah, juwehiilgus on pea kadunud, — mul oli, nagu

oleksid korraga juurepäraste looduse keskkel hakanud tajaselt kaebama flöödid — rõõmus, eluwärwikas juwekuub wananeb peagi — milline walu hakkab helisema kõigi elawate rinna jügewuses! Peagi maalivad end jügisj joobnud wärwid närtjivatele lehtedele ja kuulutawad looduse talwejurma. Ja jällegi kord on nähtud und taimeriigi jüütause elu-umelmaist.

Ja, meie tunneme wahetewahel keset elujuwe küpsust jalaliselt lähenevat jurma, mis teadustab endast esimestes langewates lehtedes. On ju inimene ije ka osa loodusest, jügewalt jugulane kogu eluga, mis tufjub maakera joontes, lõhnab lillede õiekarikates ja awaldub kaswawas kristallis..

Nüüd ütlesin ma aga endale: täna Sumala puhkepäewal tahan ma raputada endast kõik mõtted, mis tuletawad meelde jurma. Sumal pole jurma waid elu Sumal. Minu jüida peab helisema ilusa nooruse lauludest. Jjeegi rauh tohib tunda end igaweje Sumala warjus noormehena, jest laulab ju laulik: „Ja juhüib meid nagu nooruses.“

Kuid meie lähene me hiiglasinna majademerele. Weel warjawad meid wiimased aiad, pea neelatakse ka nemad kiwisest kõrbest. Ma ei tea, on jee juhtimine wõi juhüus? Uuesti jälle täidetakse minu mõtteid jügisj ja looduse üle. Seal tuleb rännates keegi naine. Ta on just astunud üle algawa wanaduse läwe. Tema näol paistawad weel endise, wõib-olla juure ilu jäljed. On, nagu ümbritseks saledat kõrget kuu õhtu wajuw puna, et anda temale wiimast elu suudlust enne õõ tulekut. Peenike walu, mis lasub tema juu ümber, jalajane kurwameelsus, mis warjutab tema näojoontes, annab ära inimelu kellele pole awatud igaweje jüdamenooruse allikas.

Maailm tahab wõita nooruse tähe all. Wanadusest lumastatud ja kõidikuteest wabastatud noorte ridadest oodatakse juhtimist uue aja koidule. Sest ka nüüdne wanadus paneb ära temale Sumalast antud au kuu ja tahaks wahetada jeda noorusega. Ta peidab end nooruse maski taha, mis saab temale aga wale maskiks. „Noorus!“ on wäljasurewa wananeewa maailma hüüdsõna. Mõlema joo juur mood on kirjutanud oma edewusest ja walest kujutud lipule „nooruse“. Mood wormib jelles mõttes mitte ainult riideid waid ka päid ja nägusid. „Mitte wanadus, waid noorus!“ See kajab meie allaminewa kultuuri wäsinud, roidunud, lohijewates sammudes.

Kuna wanadus paenutab nooruse jekka, põlgab jee wanadust ja unustab piibli lause: „Ühe wana halli pea ees pead ja üles tõusma ja wana austama.“ (3. Moosese 19, 32.) Ta kijub wanadusest elu juhtimise, keeldub wõtmast wastu kogemuse kättest waimu ja otjustamist.

Meie tahame põgeneda maailma kiwinenud aja-waimust, mis kahjuks on tunginud juba kriistlikku-

desse kogudustesse. Meid peaksid võtma vastu halastuse ja tõe ideaalid. Nii kui noorus, ei taha meie röövida wanaduselt au krooni. Kui hakkab närtsuma meie elu õitsmine, ei taha meie haarata noorusse nõiamütsi järele, et peita end walelikult ja mitte kõugata endast ehet, millega riietab Jumal wanadust.

Kui kalliks muutub seal tunda, et Jumal oma halastuses tahaks anda oma walituskäpi just jellele inimelele ja võtta oma armukätega eriti kaitswalt jelle ümbert kinni, kes astub üle algawa wanaduse läwe, kelle elu libiseb üle juwe küpsusest närbumasse jügisesse.

Meie jüda juureneb jagedasti, kui meie paneme tähele, kuidas nii mõnegi filmist, kes hakkawad wananema „kartliku helgiga weel furd murrab esile kogu tagasijurutud noorus ja kõneleb kaotatud elust.“ „Nii wärioseb jügi wiimane kobar unustatult wiinamarja korjaja kätest, wiimse leegiga lagunenud lehtlas...“ (w. Saar, D.).

Minult jumal mõistab tõelijelt, kuidas hirmus wanadust ja surmakuulutaw patu needuse seadus läbistab kogu maakera loomingu ja ka jelle krooni — inimele. Noorus peaks piinidma nii kaugele, kui see seisab tema jõus, panna jälle wanaduse kätesse juhtimiskäppi ja paenutada end Jumala poolt aaga kroonitute ees.

Miks enesetapmiste rohfenemine?

See on iseäralik kõsias, et meie päewil enesetapmised rohfenewad. Võib öelda, et siin on tegemist katkunahtega. Kurwem on see, et noorjugu on jellest juuresti osaline, ja see just awaldab kõige ebaloomulikumat jelles nähtes. Noorel inimesel on elu weel alles ees. Ta peaks lootusrikkalt ja jõulijelt tundma ja täitma elu ülesanded. Meie ülesanne on mitte tähelepanemata jellest asjast mööda minna. Meie peame piinidma kõsiasju selgitada.

„Berliner illustrierte Zeitung“ 24. märtsist 1929. awaldab Arnold Sahni artikli, milles öeldud: „Saksamaal läheb iga tunni kohta kaks inimest wabajurma. Kui aga ka kõiki neid juure arvata, kes weel piinawad oma elule otja teha, siis võib küll leida, et ei möödu ühtegi minutit, hoolimatult kaduwast ajast, ilma et keegi Saksa kodanik ei lasjeks enda kahjuks mõjuda enesetapmishahendit, nõõri, laengut, mürfi, wett ja kuristikku“. Autor ütleb edasi: „Sama kurbmängu näme pea kõikjal.“

Kaswawa enesetapmiste arwu juuremaks põhjusteks on tahte nõrkus. Siin jelles tuleb kirjutada paljudel juhtudel joowastawate ja uimastawate mürfide arwele. Nende ainete tarwitamine teeb inimese esiteks tahtewaejeks, siis piinatuks ja wiimaks kuritegudele kalduwaks. See rööwib inimeselt jõu, mida igaiüks wätab, et wõidukalt pidada

eluwõitlust. Prof. Dr. Lewin Berlinis, elukutseline uimastuswahendite küsimuse tundja, ütleb jelle kohta: „Uimastuswahendite küsimus on jaanud maailma küsimuseks. Ükski rahwas maa pääl ei wõi kiidelda, et ta on waba jellest maailmapahest. See on arenenud aegamööda. Nastaft 1874. ma olen nimetanud esimest juhuft morfiumi tarwitamises Saksamaal. Praegu ulatub uimastushimuliste arw — alkoholikud mitte ühes arwatud — kes tarwitawad morfiumi, oopiumi ja nende preparaate, kofkaini jne. miljonitesse. See maailma õnnetus ei tunne paigalheiju. Nagu nakkushaigus kandub ta üle merede ja mägede. Kes juba furd on sattunud jelle petliku lõbu keerusse, jelles „tärtab itka ja jälle uuesti kirgline iha jedajama edasi teha, kuni waewinud pääaju ja temast olenewad organid wõtawad wale tegewusjuuna ja teewad tahteinimese wigajeks ametile, kohustele ja saawutustele kõlbmatuks ja korraliku elu jallimatuks inimeseks. Nüüd on jelle inimele matnud see õnnetus, mis nagu öeldakse, takistamatult läbi maailma rändab.“

Awalikult siin on tegemist ühe hästi organiseeritud ja kawakindlalt läbiwiidud korra mõjule pääjemisega. Kõik ohjad jelles asjas tulewad ühe kätte. Püha kiri räägib mürtist, „kellal meelewald on taewa all, waimu wiisi järele, kes nüüd oma tööd teeb sõnakuulmata laste seas“. (Gw. 2,2.) See on tähtis, et meie jeda õieti mõistame. Selle korra otstarbe ja eesjõht on teha inimlapsi kindlustaks, rõõmutuks ja õnnetuks ja jelle lõpptulemus on surm. Jeesus, elu mürt, ütleb jelle maailma mürtist, kuradist, et ta on algusest jaadik tapja ja walelikkuse ija. Kõik, kes tema mõjule alluwad teadlikult wõi teadmatult, ei wõi tema mõju alt, mille tulemus on surm, lahti jaada. On olemas ainult üks abi: end täielise sõnakuulmisega üle anda elu mürtile ja õnnistegijale Jeesusele Kristusjale. Jeesus Kristus ütleb: „Waras ei tule muu päraft kui warastama ja tapma ja hukkama; mina olen tulnud, et neil peab elu ja kõik rohkesti olema. Mina olen hea karjane.“ (Joh. 10, 10. 11.) Nii näeme üsna selgesti, et meie küsimuses on tegemist wõitlusjega kawe mõimu wahel. Igaihele meile on jellest midagi, kummale poole meie otjastame. Kui meie aga walime jelle maailma mürti kõige jellega, mis maailmas on: lihahimu, filmahimu ja hooplewa oleku, siis walime surma. „Seft kui teie liha järele wõtate elada, siis peate teie jurema; aga kui teie Waimu läbi ihu teod wõtate juretada, siis peate teie elama.“ (Rom. 8, 13.) Siin seisab juur wahel, Jeesuse järelejäijad ei tapa ise ennast, ei lähe wabajurma, nad waid surmatwad oma liha himu.

Minu käes on ühe kahesateistkümnendaastase enesetapja tütarlapse lahkimiskiri oma wanematele. Ta on oma elu mahalaskmisega lõpetanud ja kirjutab: „Minu armsad wanemad! Andke mulle andeks, et ma wabatahtlikult lahkun elust, seft ma ei wõi enam elada. Sullunud maailm on liig

meelitaw effiteele. Mul pole mingit lõbu siin veel fauem elada. — Armas, hää ema, mul on väga furb end teist igaweseks lahutada. Ma olen teile väga armas olnud, kuid siiski jaatan on olnud tugewam. Waewalt, kui olin maailma nautinud, siis ei wõinud teda enam lahti lasta." Siin on antud selge tõendus sellele, mida ma kirjutanud. Suutmatus loobuda wiib jagedasti hirmusse, mida usutakse ära wõita wõivat veel ainult enesetapmisega. Jeesus Kristus ütleb jellowastu: „Maailmas on teil ahastust, aga olge julged, mina olen maailma ära wõitnud.“ (Joh. 16, 33.) On auline ja kallis eesõigus kõigile, kes end usaldawad sellele armjale Õnnistegijale ja ustawale karjasele nüüd ja igaweseks, et nad seda läbi elawad, millest Paulus räägib: „Kes wõib mind lahutada Kristuse armastusest? Kas wiletjus, ehk ahastus, ehk tagatijamine, ehk nälg, ehk halastus, ehk häda, ehk mõõk? — — —

Mii on enesetapmisete rohkenemise olulijemaks põhjuseks Jumala armastusest loobumine. Kui meie tahame sellele hirmjale kakkule vastu seista, mis tuhanded ja jälle tuhanded kaasinimesed paremas elujõus niikaugele wiib, et neile Jumala poolt kingitud elu wabatahtlikult ära heita, siis ei jää üle muud teed, et panna tähele ustawa karjase häält, mis päewade lõpuni ei laska inimesi kutsunast. „Tulge minu juure kõik, kes teie waewatud ja koormatud olete, ja mina tahan teile hingamise jaata. Wõtke eneste pääle minu ike ja õppige minuist, et mina olen tajane ja jiidamest alandlik, siis leiate teie hingamise oma hingele. Sest minu ike on hea ja minu koorem on kerge.“ (Mat. 11, 28—30.)

Kellele kuulub minu usaldus? Sellele, kes juurest armastusest andis oma elu minu eest, et ja wõiksid elada, wõi selle maailma würstile, kes al-

gusest jaadik tapja, kes julle ka elu lubab aga tõelikult jurma toob? Meie elame otjustamispaewadel, meie jaatus on otjustud ja jee oleneb ära meie walikust. Kui ja tahad elu, siis wali Kristus. Armasta teda jiidamest, armasta teda kõige oma meelega ja pane kõik oma jõud tema teenistusse, siis muutub elu julle rõõmuks. Kui ja walid teisti, siis muutub elu julle piinaks, ja näilikud elurõõmud petawad sind walujasti, need teewad sind hingeliselt tühjaks, üksikuks ja mahajäetuks. Ja kui ja istud kui tahtetu jaatanlikkude jõudude tööriist hädas ja wiletjuses, wõib-olla oled jaanud ifegi kurjategijaks, siis juhtub sinuga niisama kui Jumadaga. Pärast seda, kui jaatan teda oli juhtinud, et Jeesust ära anda, läks ta ära ja poos enese üles. Juht Jumadase juures on üht selgesti näidatud: kolmkümmend hõbetükki ta wiskas ära, nõnda siis ta oli patu töö teinud täiesti kuradile. Ta ei jaanud ise sellest midagi, jäi ise mahajäetuna omas hädas ja pidi wiimaks panema oma elu kuradi waekausile. Selle maailma würsti plaan ja tegumood ei ole tänapäewani põrmugi muutunud. Sellepärast hoia enmast tema eest ja kingi oma usaldus eluwürstile, Õnnistegijale Jeesusele Kristusele!

Hulda Joht.

Üksik number 20 senti.

„Meie Uja“ tellijatele.

Septembri ja oktoobri kuu, „Meie Uja“ asemele jaadetakse 20 leheküljeline, neljawärwiline kaanepildiga „Õdikustänu Leht“.

Toimetus.

Wäljaandja: „E. P. Adw. K. Eesti Liit“. Tellimised kui ka rahajaaadetused jaata Mary Saks'ale Merepuiestee 14-a., Tallinnas. **Wastutaw toimetaja:** M. Bärengrub, Merepuiestee 14-a., Tallinnas. **Abitoimetaja:** E. Mägi.